

Kiimaanvaaran kyläkirkko ja taloja

Rantakuva Luovutsaaresta
Valok. Veikko Kyander.

KYLÄKUVIA POHJOIS-AUNUKSESTA

Ihmishelvetissä.

Kuvaus rajantakaisesta Karjalasta.

Kirjoittanut A. L i e s m a.

Oli heinäkuu. Ilmat olivat lämpimiä ja kauniita. Aurinko paistoi kaiken päivää. Tuli ilta, yö, ja ihmiset menivät levolle.

Aamulla auringon noustessa kuului lehmänkellojen kilinää. Kärpäset surahtelivat auringon puoleisella harmaalla navetanseinällä. Aurinko nousi ylemmäksi ja varjot laskivat alemmaksi.

Ryysyihin pukeutunut ihmisjoukko meni töihin. Aamusta varhain ja iltamyöhään oli aina kulkijoita ohi navetan.

Harva kulkija tiesi, ketä oli navetassa ja miksi kaksi asetettua sotilasta seisoivat vartioimassa navettaa.

Oliko siellä eläimiä vai sotavarusteita tai työvälineitä rintamaesteiden rakentamista varten? Navetta oli jonkun matkan päässä päärakennuksesta, ihmisasumusten takana.

Navetassa oli neljä miesvankia, jotka oli tuotu edellisestä yönä kuulusteltavaksi sotakomissariaattiin.

Sotakomissariaatti oli sijoitettu Suomeen paenneen karjalaisen taloon ja navettaa käytettiin vankilana ja teloitushuoneena.

Aamulla kello 2 aikaan oli tapana ottaa vangit ulos ja viädä kyläneuvostoon. Toisia pidettiin kauvemmin pidätettyinä, toisia hävitettiin kahden vuorokauden kuluttua.

Aamulla kello kaksi avautui navetan ovi ja kaksi sotilaspukuista kivääriniekkaa astui sisään.

— Toverit, olisi lähdeittävä tänään Petroskoihin, ilmoitti nuorempi sotilasta.

Miehet eivät vastanneet mitään, olivat niin rauhallisia kuin voivat, ikäänkuin asia ei olisi koskenut heitä.

— Teitä ei oteta nyt, vaan päivällä kello kaksi, siis puolen vuorokauden kuluttua.

Miehet pysyivät yhtä rauhallisina, heistä oli samantekevää, ottivatko heidät päivällä tai yöllä.

Sotilaat lähtivät navetasta; he olisivat tehneet tehtävänsä jo nyt eivätkä odottaneet puolta vuorokautta.

Vanhempi sotilasta sanoikin:

— Parempi olisi ollut ottaa nyt kuin jättää päivään, ei tiedä, vaikka vielä vapauttaisivat.

— Tosiaan, vaikka vapauttaisivat, tokaisi nuorempi; — siinä tapauksessa me menetämme hyviä vaatteita ja hopeakellon.

Navetta oli hyvä vankilaksi. Siellä miehet saivat kävellä ja maata pehmeällä oljensekaisella maaperällä. Rakennus oli niitä vanhanajan lantanavettoja, joissa ei ollut permantoa eikä rehupöyttiä ja joissa pienet ikkunat päästivät niukkaa valoa sisään.

— Mitä ihmettä ne meitä navettaan ruokkivat, tuumi yksi vangeista, panisivat tuonne työhön heinäpellolle.

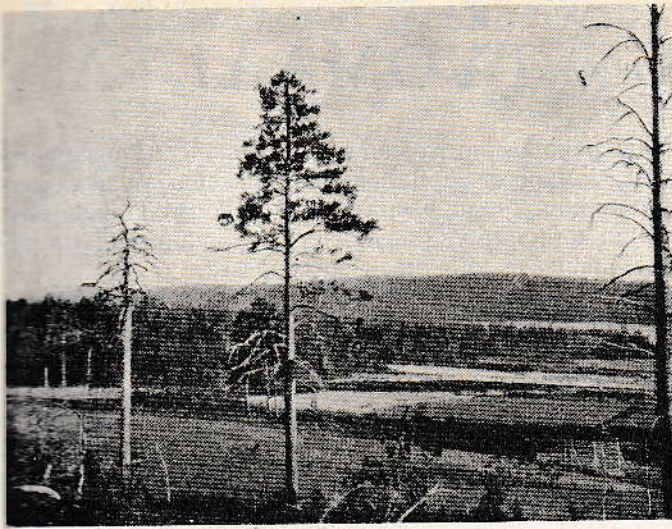
— Mitä! Meistä tehdään koirain ruokaa, etkö ymmärrä, vastasi nuorin vangeista, joka tunsu hyvin vallanpitäjäherrain tavat.

Vanhin vanki oli jo kuusikymmen vuotias, ammatiltaan suutari, koko pitäjän hyväsydämisin mies. Köyhille hän oli korjannut ja tehnyt uusia kenkiä ilman maksuakin. Hän ikävöi kovin kotia ja kylän meluavia lapsiparvia, hän rakasti heitä ja kaikkia ihmisiä, vieläpä eläimiäkin. Vaikka häneltä olivat kommunistit ryöstäneet kaikki, hän ei voinut vihata edes heitä.

— Ottakoot, kun heillä ei ole, saavatpahan! sanoi hän.

Sitten oli vankijoukossa suutarin veli, Mika nimeltään. Hän oli ollut Saksassa 6 vuotta sotavankina ja hänpä uskalsi puhua ja puoltaa oikeuksia. Häntä pidettiin ensimmäisestä päivästä saakka, kun oli tullut kotiin, vastavallankumouksellisenä. Hänpä ei puhunut näinkin kerran kyläkokouksessa:

— Veljet, naapurit, teille luvataan hyvää, mutta he tulevat

MAISEMIA POHJOIS- JA KESKI-AUNUKSESTA
 Repolan—Rukajärven saloilta. Prääshänkylä ja- järvi.

vielä ryöstämään teidän lapsennekin. Olemmeko me porvareita, joilla ei ole syötävää ja varoja puoleksi vuodeksikaan? Me olemme tehneet työtä neljätoista tuntia vuorokaudessa, mutta nuo — mitä työtä he ovat tehneet tai tahtovat tehdä?

Tämän puheen jälkeen hänet heti vangittiin.

Kaksi viikkoa navetassa, se oli pitkä aika. Hän kiroili, kirosi tavaritsit, tsaarit, julisti kaikki pannaan, huuti Jumalaa apuun.

Taivas oli pilvien peitossa, aurinkoa ei näkynyt. Länneistä nousi pieniä, ajelehtivia pilviä. Vangit katselivat ikkunaluukuista ulos. Ulkoa kuului askeleita.

— Nyt ne tulevat, sanoi nuorin. — Minä pakenen matkalla, jos he lähtevät viemään kyläneuvostoon.

Navetan ovi aukeni, kolme asetettua sotilasta asettui ovelle.

— Lähdetään, komenti yksi heistä, joka näytti olevan komentaja, vaatteista päättäen.

Nälkiytyneet, laihtuneet miehet astuivat ulos navetasta.

Kärpäsparvi surahti heitä vastaan. Maantie oli kuuma ja pölyinen. Kylässä ei ollut ketään muita liikkeellä kuin lapsia, jotka melusivat maantiellä.

— Minne meidät viedään, uskalsi kysyä Mika edessä kulkevalta sotilalta.

— Petroskoihin — tai helvettiin, vastasi puhuteltu.

— Te ette, toveri, vie meitä helvettiin, vaan paratiisiin, rohkeni nuorin vastata.

Järven vesi seisoi kimallellen kuin peili. Paarmat surahtelivat ympärillä. Kevyt pöly nousi jalkojen tömistyksestä ilmaan.

Edestä kuului kahden hevosen kavioiden kapsetta. Oli tultu viisi kilometriä kylästä, ja toiseen kylään oli kolme kilometriä.

Kaksi ratsusotilasta astui metsästä ja pysähdytti kulkueen.

— No, toverit, tulkaahan, panemme tupakaksi, sanoi toinen osottaen metsikköön, — siellä on viileämpää.

Mitähän tuokin on, tahtovatko ne meidät pakottaa tunnistamaan ja ilmiantamaan toisia, ajatteli suutari.

Vangit eivät uskaltaneet vastustaa, täytyi siirtyä metsään. Sotilaat asettuivat piiriin vankien ympärille ja käskivät heidät riisumaan vaatteensa.

— Pois vaatteet, tai minä otan ne nahkoineen, kiljui komentaja.

— Otatte henkemme, virkahti Mika. — Minä en heitä vaatteitani, vaan tahdon kuolla vaatteet päällä!

— Kello tänne!

— Tuossa, — murhaajat, viskasi Mika kellon komentajan eteen.

Toiset eivät virkkaneet mitään, vaan vastustelematta riisuivat vaatteensa. Nuorin riisui ensimmäiseksi, ja kun hän oli saanut itsensä vapaaksi, lausahti kuin leikkiä lyödäkseen: — Onpa keveämpi juosta.

Sotilaat katsahivat murhaavasti, ja päällikkö käski sotilaiden kulettaa vangit tielle.

Siellä lähtivät he kulkemaan kahden hengen riveissä, ja sotilaat jäivät taakse, noin viiden askeleen päähän.

Nuorin vangeista liikahti hiukan syrjään. Silloin pamahti laukaus yhtäaikaan kaikista viidestä kivääristä ja kolme miestä kaatui äännähtäen maantielle. Mutta neljäs, nuorin, hypäsi kuin villipeto metsään ja lähti juoksemaan minkä suinkin voimiltaan voi. Juoksi, juoksi, puna putosi kyljestä, sotilaat seurasivat ulvoen ja ampuivat minkä kerkisivät. Juoksi, juoksi kuin haavoittunut metsäneläin. Veri vuoti, puiden oksat raapivat, paarmat purivat, kiväärinluodit viheltelivät korvissa ja metsän oksissa, mutta eivät osuneet nuorukaiseen. Niin pelastui hän. Kolme jäi hautoihin, joita ei tiedetä, mutta neljäs pääsi vihdoon naisten vaatteissa Suomen puolelle. Haavat paranivat ja vähitellen katosi myöskin sielun järkytys hirtittävien, sydäntä kouristavien kohtaloiden jälkeen.